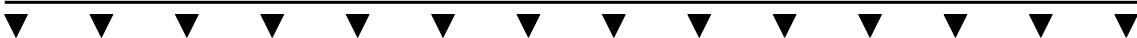

Š i f r a u č e n c a :

Državni izpitni center

N 2 1 1 1 0 1 3 1

9.
razred

Torek, 4. maj 2021 / 60 minut

Dovoljeni pripomočki:
učenec prinese modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik.

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

v 9. razredu

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi ta navodila.

Prilepni kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani.

Preden začneš reševati naloge, previdno iztrgaj prilogo z izhodiščnimi besedili. Nato natančno preberi navodilo posamezne naloge in jo reši.

Pri vsaki nalogi svoj odgovor napiši v predvideni prostor znotraj okvirja.

Pri nalogah, pri katerih je treba obkrožiti črko pred pravilnim odgovorom, obkroži samo eno črko, razen če v navodilu ni določeno drugače.

Piši čitljivo in s pisanimi ali z malimi tiskanimi črkami, skladno s pravopisnimi pravili.

Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravilnega napiši na novo.

Nečitljivi zapisi in nejasni popravki se ovrednotijo z nič točkami.

Če se ti zdi naloga pretežka, se ne zadržuj predolgo pri njej, temveč začni reševati naslednjo. K nerešeni nalogi se vrni pozneje.

Na koncu svoje odgovore ponovno preveri.

Zaupaj vase in s svoje zmožnosti. Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 20 strani, od tega 1 prazno.

N 2 1 1 1 0 1 3 1 0 2

N 2 1 1 1 0 1 3 1 0 3

3/20

PRILOGA

I. DEL

Smiljan Rozman

TA GLAVNA URŠA

»Zanimivo, zanimivo.« Dedek si je vihal mornariške brke. Položil je roko na rame Jakovega očeta: »Imam prošnjo!«

»Na dan z besedo,« ga je spodbudil Jakov oče.

»Iz srca bi si želet, da bi mi naslikali moj nekdanji rušilec*.«

Jakov oče je razširil roke: »Oh, Franc, z veseljem. To mi bo v veliko čast.«

»Imam povečano fotografijo.«

»Potem bo to še laže.«

Dedek je dahnil, kot bi se mu s srca odvalil težak kamen. Šaril je s pogledom po prostoru in pristal na harmoniki. Pokazal je z desno nanjo: »Tudi igrate?«

»Da, tako za zabavo. Včasih me povabijo tudi na kakšno svatbo v predmestje.«

»Ah, zanimivo, zanimivo!« Dedek je bil tega dne ob vsaki stvari navdušen. Sicer pa so se presenečenja res vrstila drugo za drugim.

»Bi zaigrali katero?« Dedek se je nalahno priklonil, kot bi prosil Jakovega očeta za ples. Res mi je šlo na smeh.

Jaka se je tiho primaknil k meni, me dregnil v rebra in se zarežal skozi svoje grablje. Hotela sem mu pokazati jezik, vendar se mi ni posrečilo. Ustnice so se mi kar same razlezle v smeh.

Jakov oče si je obesil na ramena harmoniko in s prsti preletel po tipkah, da je bil prostor nenadoma poln prepletajočih se zvokov.

Dedek je zadovoljno pokimal in sedel na bližnji stol.

Jakov oče je raztegnil meh. Zvoki so se odbijali od obokov in polnili prostor z nežnimi melodijami valčka.

Vrata so se odprla na stežaj in napolnila s sošolci, ki so se žarečih oči zazrli v Jakovega očeta. Ta jim je smeje pokimal, glavo naslonil na levo ramo in zapel z zvonkim, nekoliko hripavim glasom:

*»Kot češnja na veji, ki spomladi žari,
kot roža v polju, ki poleti cveti,
so tvoja usta, so tvoje oči,
vse to, vse to si ti.*

*Kot ogenj v kresu, ki v noči gori,
kot praprot ob kresu, ki v gozdu dehti,
in maline v poletju, rdeče kot kri,
vse to, vse to si ti.*

*Zato daj mi roko, me objemi mehko,
ves svet je prelep, povsod je lepo.
Zato daj mi roko, me objemi mehko,
ves svet je prelep, povsod je lepo.«*

* rušilec – hitra vojna ladja

OBRNI LIST.

Jakov oče je znova zategnil meh v melodijo in po nekaj taktih končal.
 Najprej se je čez prostor razlila tišina, potem pa se je v tišino zasekalo noro ploskanje in
 vpitje mojih sošolcev.
 Jakov oče pa se je priklanjal, kot bi bil na odru, na pravi predstavi.
 Ko se je ploskanje uneslo, je dedek vstal, stopil k Jakovemu očetu in mu z obema rokama
 krepko stisnil desnico.
 »Nepozabno, nepozabno!« je ponavljal. »Prisrčna hvala!«
 »Malenkost, malenkost!« se je branil Jakov oče.
 »Kako lepa pesmica!« sem dahnila in pozabila, da ob meni stoji Jaka.
 »Oče jo je sam spesnil. Ima še bolj zabavne, take za Pavliho**.«
 »Za Pavliho?«
 »Ja, take smešne,« mi je razlagal Jaka. In to z resnim glasom. Tako da nisem vedela, ali
 govoris resno ali se šali. »Veš, v POKAŽI, KAJ ZNAŠ*** je dobil celo nagrado.«
 »Kaj praviš na to?« sem vprašala svoj Glas.
 »Težavno je odgovoriti,« je priznal moj Glas. »Toda Jakov oče je veseljak in lahko mu
 verjamameš.«
 »Prav, poslušala te bom,« sem odvrnila. Potem sem se obrnila k Jaku, ki se je pačil
 sošolcem, stoječim pred odprtimi vrati. Potegnila sem ga za rokav. »Jaka!«
 »Da?«
 »Pa ti, kaj pesniš?«
 »Saj nisem punca.«
 »Tvoj oče tudi ni punca.«
 »Že, ampak rekel sem ti. Moj oče kuje smešne verze, le od časa do časa naredi kaj takega,
 kar si pravkar slišala.«
 »Jaz pa pesnim,« se mi je zareklo. Najraje bi se udarila po glavi.
 Glas pa: »Na, zdaj boš nekaj slišala.«

(Odlomek.)

(Smiljan Rozman, Ta glavna Urša, Mladinska knjiga, 1985, str. 218–221.)

** Pavliha – nekdanji humoristični časopis

*** POKAŽI, KAJ ZNAŠ – zabavna oddaja

N 2 1 1 1 0 1 3 1 0 5

5/20

II. DEL

LUDWIG VAN BEETHOVEN – DRAMATIČNI »TONSKI PESNIK«

Veselošolci ste zagotovo že slišali za Beethovna. Morda se sprašujete, ali ni to skladatelj, ki je ime dobil po psu bernardincu iz serije filmov. V nemško govorečih deželah so ga poimenovali »tonski pesnik« (Tondichter), saj glasba zanj ni bila le zabavna igra tonov, ampak globoka osebna izpoved in tonska govorica. Navkljub tragični življenjski usodi nam njegova dela govorijo o veselju in ljubezni do življenja in narave ter o viziji bratstva med ljudmi. Glasbeno dedičino stilov in zvrsti klasicističnih* predhodnikov je genialno preoblikoval in s svojimi stvaritvami postavl zglede za skladatelje obdobja romanticizma. Velja za najpogosteje izvajanega inštrumentalnega skladatelja vseh časov in je avtor evropske himne. V letu 2020 praznujemo 250. obletnico njegovega rojstva, zato se bomo v nadaljevanju seznanili s skladateljevim življenjem in delom ter z glasbenim svetom njegovega časa. Vi pa ne zamudite priložnosti, da obiščete katerega od mnogih koncertov v »Beethovnovem letku«.

OČETOVA ŽELJA: IMETI »ČUDEŽNEGA OTROKA«

Beethoven se je rodil 16. decembra 1770 v nemškem mestu Bonn, ki leži ob reki Ren. Oče Johann je bil glasbenik, pevec v dvornem ansamblu, dedek pa vodja glasbenikov na knežjem dvoru. Po zgledu mladega Mozarta je tudi Ludwigov oče žeел vzgojiti čudežnega dečka, ki bi družino rešil finančnih skrbi, zato je začel sina že v rosnih letih glasbeno poučevati. A očetove učne metode so bile zelo krute in nasilne in načrt mu ni povsem uspel. Ludwig je moral sredi noči večkrat vstati, da bi vadil klavir. Le po čudežu se mu glasba ni uprla. Oče ga je kot malo čudo hotel predstaviti bogatemu občinstvu na koncertih. Navedel je, da je sin dve leti mlajši, kot je bil v resnici, da bi požel več občudovanja.

* klasicističen – nanašajoč se na evropsko umetnostno smer od 17. do 19. stoletja, ki posnema staro grško in rimske umetnost

OBRNI LIST.

N 2 1 1 1 0 1 3 1 0 6

GLASBENO ŠOLANJE

V času Beethovnove mladosti otroci še niso pridobivali glasbenega znanja v javnih glasbenih šolah. Premožnejše družine so plačevale glasbene učitelje za pouk na domu. Revnejši otroci so imeli ponekod možnost, da so si bivanje in šolanje v cerkvenih zavodih prislužili z glasbenim sodelovanjem pri obredih. Pri tem so pridobili osnovna teoretična in izvajalska glasbena znanja. Otroci iz glasbenih družin, tak je bil tudi Ludwig, so bili prvega glasbenega pouka deležni od svojih očetov. Kasneje so se obrti/umetnosti učili pri kakšnem bolj uveljavljenem skladatelju. V Beethovnovem primeru je bil to v domačem mestu najprej dvorni organist C. G. Neefe, ki mu je omogočil študirati glasbo J. S. Bacha. Ta je Ludwiga globoko očarala. O baročnem vzorniku je izrekel misel: »*Ne Potok (nem. Bach), ampak Morje bi se moral imenovati.*«

UČITELJ JOSEPH HAYDN

Pri sedemnajstih letih je dobil Beethoven možnost, da bi pouk nadaljeval na Dunaju pri Mozartu. Žal se je moral zaradi bolne matere že po dveh tednih vrniti domov. Zato je več Mozartovega znanja usvojil ob lastnem študiju njegovih skladb kot osebno iz ust starejšega genialnega kolega. Pri enaindvajsetih letih se je Beethoven vrnil na Dunaj, da bi študiral pri »očku« Haydnu, ki je takrat s koncertnima turnejama po Angliji doživljal svoje največje uspehe. Beethoven je očitno menil, da stari skladatelj svojega znanja ni delil dovolj radodarno, zato se je na skrivaj, da Haydnu ne bi užalil, učil še pri drugih dunajskih učiteljih. Ostal je na Dunaju in se ni več vrnil v rojstno mesto.

TRAGIČNA IZGUBA SLUHA

Po letu 1796 se je začel Beethovnu, verjetno zaradi ene od prebolelih otroških bolezni, sluh močno slabšati. Najprej mu je le občasno šumelo v ušesih, postopno pa je slišal vedno manj. Po letu 1820 ni slišal praktično ničesar. Pri 44 letih je moral nehati nastopati, sporazumeval se je s sporočili v beležnici in s širšo publiko z glasbo. Njegovi sogovorniki so morali kričati, da bi jih lahko razumel, in za boljšo komunikacijo je uporabljal različne »ušesne trobente«.

BEETHOVNOVA OSEBNOST

Čeprav je v starejših letih dajal vtis ljudomrzneža, je bil v svojem bistvu velik humanist**. Njegov družinski čut se je pokazal že v mladosti, ko je še mladoleten namesto zapitega očeta prevzel skrb za družino in mlajša brata. Težilo ga je, ker se mu je zaradi igre usode značaj spremenil, okolina pa tega ni razumevajoče sprejela.

(Prirejeno po: Peter Grum, Ludwig van Beethoven – dramatični »tonske pesnik«, Vesela šola, PIL, februar 2020, str. 41–49.)

** humanist – človek, čigar nazori temeljijo na spoštovanju človeškega dostojanstva in skrbi za človeka

N 2 1 1 1 0 1 3 1 0 7

I. DEL

**Naloge iz I. dela se navezujejo na besedilo Smiljana Rozmana *Ta glavna Urša*.
Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.**

1. Utemelji trditvi.

1. a) Izhodiščno besedilo je pripovedno.

(1 točka)

1. b) Izhodiščno besedilo sodi v sodobno književnost.

(1 točka)

2. O kom ali o čem predvsem govori besedilo? Obkroži.

- A O dedku in njegovem nekdanjem rušilcu.
- B O Jaku in njegovih hrupnih odzivih.
- C O Jakovem očetu in pripovedovalkinih občutkih.
- Č O pripovedovalki in njenem Glasu.

(1 točka)

3. Katera je glavna oseba v odlomku? V obliki povedi pojasni svojo odločitev.

(2 točki)

4. Pričovalka se pogovarja z Glasom. Kakšno vlogo ima Glas v izhodiščnem besedilu?

(1 točka)

5. Ali sta pričovalka in avtor ista oseba? Utemelji.

(1 točka)

6. Kaj pomeni podprtana besedna zveza? Pojasni s svojimi besedami.

Dedek je dahnil, kot bi se mu s srca odvalil težak kamen.

(1 točka)

N 2 1 1 1 0 1 3 1 0 9

9/20

7. Preberi izpisani del pesmi.

*Kot ogenj v kresu, ki v noči gori,
kot praprot ob kresu, ki v gozdu dehti,
in maline v poletju, rdeče kot kri,
vse to, vse to si ti.*

7. a) Izpiši dve različni pesniški sredstvi in ju poimenuj.

Pesniško sredstvo	Poimenovanje
1.	
2.	

(2 točki)

7. b) Pojasni njuno vlogo v besedilu.

1. pesniško sredstvo: _____

2. pesniško sredstvo: _____

(2 točki)

8. Preberi.

»Pa ti, kaj pesniš?«

»Saj nisem punca.«

»Tvoj oče tudi ni punca.«

»Že, ampak rekel sem ti. Moj oče kuje smešne verze, le od časa do časa naredi kaj takega, kar si pravkar slišala.«

Kaj je hotel povedati Jaka? Obkroži.

- A Da punce ne pesnijo pravih pesmi.
- B Da punce pesnijo smešne pesmi.
- C Da je ponosen na očetove pesmi.
- Č Da mu je neprijetno zaradi očetove pesmi.

(1 točka)

9. Preberi.

Potem sem se obrnila k Jaku, ki se je pačil sošolcem. Potegnila sem ga za rokav.

»Jaka!«

»Da?«

»Pa ti, kaj pesniš?«

Odlomek preoblikuj v dramsko besedilo. Dramsko besedilo naj glede na dogajanje vsebuje vsaj dve ustrezni navodili za igranje.

A	B	C
1	2	1

N 2 1 1 1 0 1 3 1 1 1

11/20

10. Napiši zaokroženo besedilo in v njem predstavi Jakovega očeta. Navedi dve njegovi lastnosti. Utemelji ju z dejanji v izhodiščnem besedilu.

A	B
2	1

11. Poveži avtorja z naslovom književnega besedila. Na vsako črtico napiši ustreznostevilko iz desnega stolpca.

Primož Trubar _____

1 Bobi

Anton Tomaž Linhart _____

2 Zdravljica

France Prešeren _____

3 Martin Krpan

Janko Kersnik _____

4 Katekizem in Abecednik

Ivan Cankar _____

5 Mačkova očeta

6 Županova Micka

(2 točki)

OBRNI LIST.

II. DEL

Naloge iz II. dela se navezujejo na besedilo Petra Gruma *Ludwig van Beethoven – dramatični »tonske pesniške«*.

Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Preberi trditve o izhodiščnem besedilu. Če je trditev pravilna, na črtico napiši P, če je trditev nepravilna, napiši N.

Izhodiščno besedilo je povzeto po spletnem viru. _____

Izhodiščno besedilo ima znan čas nastanka. _____

Izhodiščno besedilo ima znanega avtorja. _____

(1 točka)

2. Ali se lahko odzovemo vabilu na koncerty ob Beethovnovem letu? Pojasni v obliki povedi.

(2 točki)

3. a) Izpiši dva primera, iz katerih lahko razberemo, koga avtor izhodiščnega besedila nagovarja v prvem okvirčku.

(1 točka)

3. b) S katerim namenom avtor nagovarja bralce?

(1 točka)

N 2 1 1 1 0 1 3 1 1 3

4. Katere tri podatke o Beethovnu izvemo iz izhodiščnega besedila? Obkroži.

- A O njegovem rojstvu.
- B O starosti bratov.
- C O materinem stanu.
- Č O izgubi sluha.
- D O njegovem vzorniku.
- E O njegovih prijateljih.

(1 točka)

5. Kako je Beethoven povezan z zapisanimi osebami oziroma kraji? Dopolni preglednico.

Bonn	
C. G. Neefe	
Dunaj	
Mozart	
Bach	

(2 točki)

6. V izhodiščnem besedilu sta omenjeni dve glasbeni obdobji, s katerima je povezan Ludwig van Beethoven. Navedi ju.

(1 točka)

7. Zakaj je Ludwig van Beethoven v naslovu poimenovan z besedno zvezo »tonska pesnik«? Pojasni.

(1 točka)

8. Skladateljev oče je želel vzgojiti čudežnega dečka. Kaj je delal, da bi to dosegel? Navedi dva primera. Odgovori v obliki povedi.

(2 točki)

9. Napiši, zakaj so besede »tonska pesnik«, v »Beethovnovem letu«, »očku« Haydnu, »ušesne trobente« napisane v narekovajih.

(1 točka)

N 2 1 1 1 0 1 3 1 1 5

10. Preberi poved.

Navkljub tragični življenjski usodi nam njegova dela govorijo o veselju in ljubezni do življenja in narave ter o viziji bratstva med ljudmi.

10. a) S katero besedo bi lahko zamenjali podprtano besedo? Obkroži.

- A Pojav.
- B Predstava.
- C Privid.
- Č Prikazen.

(1 točka)

10. b) Ali je beseda *vizija* domača beseda? Pojasni.

(1 točka)

11. Preberi poved iz izhodiščnega besedila in slovarskega sestavka.

Po zgodlu mladega Mozarta je tudi Ludwigov oče želel vzgojiti čudežnega dečka, ki bi družino rešil finančnih skrbi, zato je začel sina že v rosnih letih glasbeno poučevati.

čudežen -žna -o prid. (0)

1. *nanašajoč se na čudež*: čudežno ozdravljenje / ekspr. kakšna čudežna rešitev iz brezupnega položaja / čudežni svet pravljic
// *ki ima nenavadne, izredne lastnosti*: čudežna palica, ptica / ekspr. čudežni otrok otrok, ki že zelo zgodaj pokaže nadpovprečno nadarjenost
2. pesn. *nenačadno, izredno lep*: doživljati čudežno ljubezen; njen obraz se je svetil kakor ožarjen od čudežne notranje luči; čudežna lepota, milina

11. a) Iz slovarskega sestavka izpiši razlago, ki najbolj ustreza pomenu podprtane besedne zveze.

(1 točka)

11. b) Podprtano besedno zvezo v povedi zamenjaj s slogovno nezaznamovano.

(1 točka)

N 2 1 1 1 0 1 3 1 1 7

12. V vsako od spodnjih povedi vstavi pravilno obliko ustreznega glagola.

12. a) Pri 44 letih Ludwig van Beethoven ni _____ (moči/morati) več nastopati, saj ni slišal praktično ničesar.

(1 točka)

12. b) Če je hotel kaj slišati, je _____ (moči/morati) uporabljati različne »ušesne tropente«.

(1 točka)

13. Preberi poved.

Njegov družinski čut se je pokazal že v mladosti, ko je še mladoleten namesto zapitega očeta prevzel skrb za družino in mlajša brata.

13. a) V katerem pomenskem razmerju sta členka v izpisani povedi? Obkroži.

- A Členka sta v protipomenskem razmerju.
- B Členka sta v sopomenskem razmerju.
- C Členka sta v nadpomenskem/potpomenskem razmerju.

(1 točka)

13. b) Iz povedi izpiši pridevnik in samostalnik, ki spadata v isto besedno družino. Vsakega napiši na ustrezeno črto.

Pridevnik: _____

Samostalnik: _____

(1 točka)

14. Preberi poved.

Ludwig je moral sredi noči večkrat vстати, **da bi vadil klavir.**

14. a) Koliko stavkov je v dani povedi?

(1 točka)

14. b) Vprašaj se po označenem delu povedi.

?

(1 točka)

14. c) Kaj je označeni del povedi? Obkroži.

- A Vzročni odvisnik.
- B Namerni odvisnik.
- C Dopustni odvisnik.
- Č Pogojni odvisnik.

(1 točka)

15. Osnovna stavka smiselno dopolni z drugim stavkom, tako da bosta povedi skladni z izhodiščnim besedilom.

15. a) Pri sedemnajstih letih je prekinil pouk na Dunaju, ker _____.

(1 točka)

15. b) Pri enaindvajsetih letih se je vrnil na Dunaj, saj _____.

(1 točka)

N 2 1 1 1 0 1 3 1 1 9

19/20

16. Na podlagi podatkov v izhodiščnem besedilu napiši zaokroženo besedilo in v njem predstavi:

- tri splošne podatke o skladateljevem življenju in delu,
- potek njegovega glasbenega izobraževanja in
- utemelji, zakaj v starejših letih nikakor ni bil ljudomrznež.

Pri pisanju lahko uporabiš samo podatke iz izhodiščnega besedila.

A	B
4	2

Skupno število točk: 54

Prazna stran

Tukaj ne piši. Tukaj ne piši.